

Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji

Biotehnički fakultet - Trg Kralja Nikole bb, 81000 Podgorica

Tel: 020 206 713 Fax: 020 206 712

E-mail: extension-pg@t-com.me

Prirodni neprijatelji krompirove zlatice

(*Lepinotarsa decemlineata*)

Krompirova zlatica (*L.decemlineata*) je najvažnija štetočina krompira, porijeklom iz Sjeverne Amerike, odakle se proširila u Evropu. Sredinom devetnaestog vijeka ovaj insekt je počeo da prelazi sa prirodnih domaćina (divlje vrste iz familije *Solanaceae*) na novo selekcionisane i kultivisane sorte krompira. Javlja se na svim lokalitetima gdje se uzgaja krompir, osim u planinskim područjima sa većom nadmorskom visinom.

Odrasli insekt ima žute i crne izdužene pjege, a dug je oko 10 mm. Ženka polaže narandžasto-žuta jaja na naličju lista, u grupama, iz kojih se pile crvenkaste larve sa crnom glavom i tačkama po tijelu.

Štetočina prezimljiva u zemljištu, kao odrastao insekt na dubini 20-25 cm. Iz zemljišta počinje izlaziti kada temperatura na dubini od 10cm poraste na 14°C. Nakon izlaska iz zemljišta, zlatica može živjeti bez hrane destak dana. Tek nakon ishrane počinje parenje. Razvoj jaja traje 5-6 dana zavisno od temperature. Razvoj larvi ukupno traje 14-22 dana. Visoke temperature pogoduju ishrani zlatice, brže dolazi do odlaganja jaja na naličju lista u toku maja mjeseca i djelimično u junu. Ovaj insekt ima četiri larvena stadijuma i dvije generacije godišnje. Odrasle zlatice prve generacije javljaju se najčešće u julu kada prave najveće štete.

Zlatice druge generacije prave manju štetu, jer se vegetacija krompira zaustavlja, a cima se počinje sušiti.

Krompirova zlatica, prije svega napada krompir ali i druge vrste iz familije *Solanaceae*, kao što su plavi patlidžan, paradajz ili paprika. Odrasle jedinke i larve prave štete griženjem lišća. Uništavaju lisnu masu kojom se hrane što dovodi do smanjenja prinosa krompira. Ukoliko se ne sprovede zaštita prinos može biti smanjen i do 50%, a nekada čak i da izostane.

U organskoj biljnoj proizvodnji, gdje upotreba hemijskih sredstava nije dozvoljena, suzbijanje ove štetočine se može sprovoditi mehaničkim i biološkim mjerama. Mehaničke mjere podrazumijevaju sakupljanje imaga i larvi, i njihovo uništavanje. Ovo je moguće raditi samo na manjim parcelama.

Biološka kontrola štetočina se zasniva na primjeni njihovih prirodnih neprijatelja (predatori, parazitoidi i patogeni). Cilj se postiže prevencijom, redukcijom i odlaganjem napada štetočina. Prirodni neprijatelji se mogu obezbijediti održavanjem prirodne populacije, njenim uvećanjem ili unošenjem (primjena pojedinih biopesticida).

Protiv ovog insekta veoma efikasno može da se koristi bakterija *Bacillus thuriengiensis tenebrionis*. Preparati proizvedeni od bakterije *Bacillus thuriengiensis* su našli veoma široku primjenu u biološkoj zaštiti. Djeluje tako što, unijeta u tijelo insekta hranom, bakterija luči toksične kristale koji razaraju crijevni trakt insekta. Štetočine prestaju sa ishranom jedan do dva dana nakon unošenja preprata, a uginu nakon 3-5 dana. Druga vrsta bakterija *Bacillus thuriengiensis kurstaki*, takođe, utiče na smanjenje brojnosti ove vrste.

Registrovani preparati na bazi ove bakterije su D-stop, Z-stop (*Bacillus thuriengiensis tenebrionis*) koji se koristi za suzbijanje gujenica tvrdokrilaca, BioBit WP Novodor FC (*Bacillus thuriengiensis kurstaki*), koji se koristi za suzbijanje gusjenica leptira.

Knežević Vesna, dipl.inž.polj.

Stručni saradnik u oblasti zaštite bilja